

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук, професора,
декана факультету права Львівського торговельно-економічного
університету Котухи Олександра Степановича на дисертацію
ПИНДИ Назарія Тарасовича на тему «Механізм відшкодування шкоди,
заподіяної державі внаслідок ведення воєнних дій: історико-правовий
вимір», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми. Сучасна архітектура міжнародної безпеки переживає період фундаментальної трансформації. Збройна агресія РФ проти України не лише спричинила катастрофічні руйнування, а й продемонструвала неефективність класичних універсальних механізмів відшкодування збитків. Дисертаційне дослідження Назарія Пинди присвячене розв'язанню цієї критичної суперечності – між обов'язком агресора відшкодувати шкоду та відсутністю дієвих наддержавних інструментів примусу до такого відшкодування.

Актуальність теми підтверджується тим, що автор виходить за межі вузьконаціонального підходу, пропонуючи модель, яка може стати прецедентом для всього світового правопорядку. Дослідження механізмів подолання суверенного імунітету активів держави-агресора є не лише науковим пошуком, а й практичною вимогою сьогодення для забезпечення економічного відновлення України.

Окремого аналізу потребує роль світової спільноти у створенні ефективних механізмів компенсації, особливо в умовах обмеженої юрисдикції або безсилля міжнародних судових інстанцій перед країною-агресором. Вивчення світової практики дає змогу визначити, які інституційні формати — як-от трибунали, спеціальні комісії, фонди чи реєстри — та правові інструменти, зокрема репарації, реституції й сатисфакції, виявилися найбільш результативними в історії та можуть бути застосовані в сучасних реаліях українсько-російської війни.

Дослідженню темі дисертаційного дослідження механізмів відшкодування шкоди, заподіяної державі внаслідок ведення воєнних дій

присвячена значна кількість наукових праць, зокрема: І. Антошина, О. Банасько, О. Барабаш, І. Боровської, А. Бучинської, О. Валендюк, Л. Василенко, В. Васильєва, А. Войціховського, І. Глуценка, І. Голубенка, К. Громовенка, І. Гуменної, Т. Гуменюк, О. Куракіна, О. Котухи, Д. Кравчука, В. Лихвар, Х. Майкут, М. Магомедова, Я. Миколаєнко, І. Мудрої, С. Певка, А. Пеллета, Ю. Петрончак, К. Рашевської, І. Романської, В. Солом'яного, І. Срібняка та ін.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна.

Робота базується на аналізі значного масиву нормативного матеріалу. Автор продемонстрував високу культуру роботи з джерелами (165 найменувань), серед яких особливе місце посідають резолюції ГА ООН ES-11/5 та рішення міжнародних судових інстанцій.

Дисертація містить низку положень, що мають характер наукового відкриття, зокрема:

1. Обґрунтовано концепцію МКМ як багаторівневої системи, де легітимність дій ґрунтується на принципі колективних контрзаходів. Це дозволяє автору юридично коректно обійти проблему «права вето» у Радбезі ООН.
2. Удосконалено методологію оцінки шкоди, де автор вперше виокремлює «екологічний збиток державі» як самостійну категорію, що вимагає специфічних процедур доказування.
3. Набули подальшого розвитку ідеї щодо інституціоналізації Компенсаційного фонду як юридичного власника конфіскованих активів, що мінімізує ризики оскарження таких рішень у національних судах третіх країн.

Важливим аспектом є практичне значення отриманих результатів, висновків та положень дисертаційного дослідження, яке полягає в можливості їх застосування, зокрема в освітньому процесі (акт впровадження в освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ від 02.01.2026 № 2).

Структура та зміст дисертаційної роботи є логічною та послідовною.

У **першому розділі** автор детально аналізує архітектуру Міжнародного компенсаційного механізму, пропонуючи не просто ідею, а структуровану систему, що складається з Реєстру збитків, Компенсаційної комісії та Фонду.

Наукову сміливість автора засвідчує теоретичне обґрунтування подолання суверенного імунітету активів держави-агресора через принцип контрзаходів (countermeasures). Це є критично важливим внеском у доктрину міжнародного права в умовах блокування традиційних судових інституцій.

Авторська концепція «поліструктурності» механізму відшкодування дозволяє поєднати в одному дослідженні раніше розрізнені елементи: нормативні акти, інституційні органи (комісії, реєстри) та процедурні норми (фіксація збитків). Такий підхід усуває вузьке розуміння репарацій лише як грошових виплат.

У **другому розділі** особливої уваги заслуговує критичний аналіз репараційної політики після Другої світової війни. Здобувач детально дослідив діяльність радянських акціонерних товариств (с. 32–33; с. 70), аргументовано довівши, що непрозорість та відсутність уніфікованої правової бази в той період призводили до економічної дестабілізації. Надзвичайно цінним є висновок автора щодо інституційної непридатності моделі Комісії ООН (UNCC) для сучасного українського кейсу. Ця наукова позиція є ключовим фундаментом для подальшого обґрунтування необхідності створення автономного Міжнародного компенсаційного механізму.

Третій розділ дисертаційного дослідження має найбільшу практичну вагу, адже аналізує правові підстави для подолання суверенного імунітету російської федерації, що дозволяє легітимізувати конфіскацію активів без згоди агресора.

На с. 142-150 детально проаналізований механізм міжнародної компенсації, метою якого є забезпечення дієвого та справедливого відшкодування шкоди, заподіяної Україні та її громадянам унаслідок збройної агресії рф. Він формується як цілісна система, що включає три взаємозалежні компоненти: Міжнародний реєстр збитків (як база доказів); Компенсаційна

комісія (як орган правосуддя); Компенсаційний фонд (як фінансовий інструмент).

Така деталізація робить роботу готовим проєктом для практичного впровадження.

Дотримання академічної доброчесності, відповідність анотації основним положенням дисертації.

Об'єктивний аналіз тексту дисертації та її результатів засвідчує, що Назарій Тарасович Пинда дотримався загальноприйнятих стандартів і вимог академічної доброчесності. Анотація до роботи є чітко структурованою і ґрунтовною, що повною мірою відображає мету дослідження, його наукову новизну та практичне значення.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Попри вагомій здобутки дисертаційного дослідження Пинди Назарія Тарасовича, окремі висновки та твердження автора потребують критичного переосмислення або додаткового обґрунтування. Як і будь-яка самостійна наукова праця, дисертація містить положення, що стимулюють фахову дискусію та потребують уточнень, доповнень чи конкретизації. Позитивно оцінюючи загальний рівень роботи, вважаю за доцільне висловити наступні зауваження:

1. У другому розділі автор детально аналізує репарації після Другої світової війни. Хотілося б почути чіткішу думку здобувача: які саме елементи діяльності «радянських акціонерних товариств» (РАТ) він вважає найбільш небезпечними в контексті ризику зловживань при відновленні економіки?

2. Автор пропонує архітектуру Міжнародного компенсаційного механізму (МКМ). Проте недостатньо висвітлено ризики тривалого блокування передачі активів агресора країнами-гарантами через побоювання за стабільність власної фінансової системи. Це створює загрозу того, що МКМ залишиться декларативним інструментом.

3. У дисертаційному дослідженні аналізується пріоритетність відновлення критичної інфраструктури. Чи не призведе це до ігнорування інтересів дрібного та середнього бізнесу, який також зазнав величезних втрат?

Однак, загалом, підсумовуючи, можна констатувати, що згадані вище зауваження мають дискусійний характер і не зменшують науково-теоретичної ваги дисертаційної праці Пинди Назарія Тарасовича. Висновки, зроблені до розділів, та загальні висновки до дисертації послідовно та логічно впливають з її тексту та відображають головні моменти змісту роботи. Автор продемонстрував хист до творчого пошуку, вміння аналітично осмислювати сучасні філософсько-правові проблеми.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація ПИНДИ Назарія Тарасовича на тему «Механізм відшкодування шкоди, заподіяної державі внаслідок ведення воєнних дій: історико-правовий вимір» є завершеною, самостійно виконаною кваліфікованою науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення, яка відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор ПИНДА Назарій Тарасович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Кандидат юридичних наук, професор,
декан факультету права
Львівського торговельно-економічного
університету**

Олександр КОТУХА

